

Norgga girku

**Identitehta ja
gohččun**

Girkočoahkkima cealkámuš 2004

Norgga girku lea bargame vuđolaš rievdadusaiguin. Girkočoahkkin bijai jagis 2002 álgaga bargat girkoáddejumiin ja girkolaš ođastusaiguin. Girkoráđi olis bargojuvvo earret eará girkolaš orgánaid ja luohttámušolbmuid bokte, dasgo sii leat mielde ságastallame movt sii áddejit girku.

Cealkámuš “Norgga girku identitehta ja gohččun”, man ovttajienalaš Girkočoahkkin dohkkehii, bovde buot girkomiellahtuid smiehtadit mii girku lea ja mii girku galgá leahket.

Girkočoahkkin 2004 dohkkehii cealkámuša dan vuodul go ráđđehusa stáda/girku lávdegoddi lei váldán oktavuoda.

Girkočoahkkima cealkámuš lea golmma oasis:

Siidu 3 - Vuodđu ja mihttomearri

Siidu 5 - Servvolašvuhta ja organisašuvdna

Siidu 10 - Álbmotgirku ja servodat

A: VUOĐDU JA MIHTTOMEARRI

1.

Máilmmiviidosas girku

Norgga girku lea oassin máilmmiviidosas girkus, mii atná vuodđun Jesusa eallima, jápmima ja bajásčuožželeami. Nikealaš oskkudovddastusas daddjo ahte osku lea ovttá, bassi ja oktasaš ja apoasttallaš girkui. Dan girkus leat olbmot geat gástta bokte leat beassan servvolašvuhtii Ipmiliin ja guhtet guimmiideasetguin.

2.

Girku Norggas

Norgga girku lea joatkán dan girkobarggu mii álggahuvvui Norggas loahpageahčen vuosttaš jahkečuodi. Dálá Norgga girku lea oassin min riikka girkoservošiid govdis servvolašvuodas. Girku lea álggaheami rájis Norggas leamaš oassin eurohpalaš girkoárbevierus. Dát árbevierru lea bastevaččat hábmen ipmilbálvaluseallima, girkovieruid ja girkoortnegiid. Girku lea álbmotgirkun hábmejuvvon ja ieš hábmen min kultuvrra, historjjá ja servodateallima. Iešguđetlágiin leat girkus leamaš lagas báttit gonagassii, stádaváldái ja eará eiseváldiide. Norgga stáda lea guovtti álbmoga vuodu ala ásahuvvon, sámi ja dáža álbmoga. Norgga girku dovddasta ahte girku lea leamaš mielde sápmelaččaid dáruiduhttimis ja deaddimis álbmogin.

Álbmotgirkun ii leat Norgga girku dat seammá go álbmotservvolašvuhta, muhto lea sierra servvolašvuhta mii hukse gástta ja oskku ala.

Oskkuservodahkan lea álbmotgirkun identitehtta vuodđuduvvon iežas oskkuvuodu ala. Dan oaidnit Girkočoahkkima mearrádusas mas daddjo ahte Norgga girku galgá leat dovddasteaddji, mišunerejeaddji, bálvaleaddji ja rabas álbmotgirkun.

3.

Dovddasteaddji girku

Norgga girku dovddasta oskku golmmaoktalaš Ipmilii, Áhččái, Bárdnái ja Bassi Vuignii, sivdnideaddjin, beastin ja eallindahkin. Oskku vuodđun leat Boares testamentta ja Odđa testamentta biibbalčállosat. Girku atná álgogirkolaš dovddastusaid ovdanbuktit oktasaš oskku mii girkus lea ovttas eará girkuiguin. Dat sierra luhterlaš dovddastusčállosat buktet čielgasit ovdan dán oktasaš oskku. Girku duodašta Ipmila ráhkisvuoda ja buori dáhtu máilmmiin, ja ovttaskas olbmo heakkain, juohke olbmo loahpameahtun árvvu. Dat duodašta árpmu ja ándagassii addima bestojumi bokte, ja dan doaivvu máilbmái ja juohke oktii, dan lohpadusas man Jesus addá su bajásčuožželeamiin ja vuordamušain ahte son fas boahta deike ja dahká buot ođasin. Lea girku bargu viidásit addit duodaštusa dakkár vugiin ahte sajáiduvvá boahttevaš buolvvaide.

4.

Mišunerejeaddji girku

Norgga girku lea mis dannego risttalaš osku ja ipmilbálvalus lea fievrriduvvon min riikii. Dat golmmaoktalaš Ipmil lea gohččon girku duođaštit buori sága sániiguin ja daguiguin. Nu leage girkus geatnegasvuohta juogadit evangeliuma Jesus Kristusa birra buot olbmuide sihke min riikkas ja miehtá máilmmi, iešguđetlágan kultuvrrain ja oktavuodain. Girku lea oassin Kristusa iežas gohččumis, namalassii rávkat olbmuid soabahussii Ipmiliin ja guhtet guimmiideametguin, ja gásttašuvvot risttalaš girkui. Girku mišuvnnas galgá leat dáhttu guldalit olbmuid ja deaivvadit buotlágan olbmuiguin ja kultuvrraiguin ja atnit árvvus daid.

5.

Bálvaleaddji girku

Norgga girku galgá Ipmila gohččuma mielde doarjjan rašiide ja olgguštuvvomiidda, cuiggodit boasttuvuođaid, geahpedit ja badjelvuoitit heđiid. Norgga girku galgá leat bálvaleaddji girku, diakonalaš servvolašvuodas mas olbmot addet ja vuostáiváldet ovddasmorraša. Girku hástaluvvo ja hástala hálddašanbálvalussii dakkár máilmmis mas eallin ja valljodagat leat áittaga vuolde, soahat vuoiggalašvuoda ovddas doppe gos lea gaska riggáid ja gefiid gaskkas, bargat ráfi ovdii doppe gos olbmot ellet eahpevuoiggalašvuodas ja soađis.

6.

Rabas girku

Osku oktasaš girkui gohčču Norgga girku leat rabas girkun. Nu dat čuovvu su Hearrás gii deaivvadii buot olbmuiguin rabasvuodain ja čielggasvuodain. Girkus galgá leat sadi olbmoeallima eatnatgeardásašvuhtii árgabeaivvis ja hávskki siste. Girku galgá guldalit olbmuid eallinmuosáhusaid ja gažaldagaid, ja láchit saji ja gullelašvuoda.

Girku dáhttu hástaluvvot iešguđetlágan dáidda- ja kulturovdanbuktimiin, ja lea válmmas ođastit sárdnideami ja iežas oskkuovdanbuktimiid go deaivvada dán áiggi kultuvrrain. Rabas girkun dáhttu Norgga girku gulahallat servodagain ja kultureallimiin ja eará oskkoldagaiguin ja eallinoainnuiguin.

B: SERVVOLAŠVUOHTA JA ORGANISAŠUVDNA

7.

Girku hámit

Norgga girku ii leat álohii dovddasteaddji, mišunerejeaddji, bálvaledji ja rabas álbmotgirku. Go girku vuohki ii gulahala dálá áiggiin, de ferte girku gávnnahit ođđa vugiid ja ovdanbuktima mainna gulahallá. Go girku servvolašvuohta vásihuvvo dievasmeahtumin, de hástaluvvojit girkomiellahtut gávnnahit ođđa vugiid.

8.

Ipmilbálvalus

Go searvegoddi čoahkkana evangeliuma gullamii, gástii ja eahkedismállásiidda, das bohtet ovdan girku vuodđoáššit, loga Augsburgalaš dovddastusa, artihkkala VII: ”Girku lea bassi olbmuid searvevuohta, mas evangelium oahpahuvvo buhtásiid ja sakramenttat juogaduvvojit rievttuid. ” Dat dáhpáhuvva allameassus masa searvegoddi čoahkkana, muhto maiddái earalágan ipmilbálvalusain, hávdádeamis ja vihaheamis, ja dasto eará čoahkkimiin main vuohki ii leat nu čavgadit mearriduvvon. Ipmilbálvalus lea vuodđun girku eallima eará beliide. Dan servvolašvuođas deaivvadit olbmot Ipmiliin, Ipmil bohtá su árpmuin, ja mii gudnijahttit Ipmila. Evangelium hástala min sárdnut duođa eallima birra, logudahkat, ándagassii addit ja ođđa eallimii.

Ipmilbálvalusain ođastuvvo girku aivvestassii go servodat, dálá áigi ja min biras doibmet ovtas. Norgga girku bargá doaimmalaččat ođasmahttit ipmilbálvalusa dan bokte go bargá ipmilbálvalusa ođastemiin mas galgá leat heivehanmunni, masa sáhttet searvat ja mii čadno báikkálašvuhtii.

9. Gásta ja mieldeahhtuvuohta

Olbmot váldojit girkui mieldeahhtun ja searvegotti servvolašvuhtii go golmmaoktalaš Ipmila nammii gásttašuvvojit, juogo mánnán dahje rávisolmmožin. Norgga girku dohkkeha maiddái mieldeahhtuvuođa go eará girkus leat gásttašuvvon.

10.

Oskkuoahpahus

Gástta eaktun lea oahpahus risttalaš oskui. Girkus lea ovddasvástádus ovttasráđiid váhnemiiguin ja ovddasteddjiiguin addit mánáide ja nuoraide oskkuoahpahusa. Norgga girku doaimmaha ovddidit oskkuoahpahusa mas ovddiduvvo risttalaš osku, mas dovddiidit golmmaoktalaš Ipmila, ja mas addo veahkki eallima áddet ja birgehallas eallimis, sidjiide geat leat gásttašuvvon ja leat 0-18 jagi gaskka, beroškeahhtá sin áhpiin. Oskkuoahpahus mii girku miellahtuid fátmasta govdadit, lea áibbas dehálaš vai seailu Norgga girku álbmotgirkun. Girku oskkuoahpahus ovttasdoaimmá skuvlla oskkoldatoahpahusain mas oahpahuvvo diehtu ja miellaguottut, ja maiddái

ovttasdoaimá álbmotlaš ja girkolaš vugiiguin ja árbevieruiguin. Girku konfirmántaoahpahuš juo olaha nuplotjáhkásaččaid viidát ja oahpahuš ođastuvvo dađistaga.

11.

Miellahttuvuohta ja oassálastin

Norgga girku dáhttu duodaštit ja fuolahit buot gásttašuvvomiid dievaslaš miellahttun. Norgga girkus leat stuora erohusat girkomiellahtuid gaska risttalaš oskku hárrái ja man muddui oassálastet ja ánggirdit girkolaš eallimis. Girku dáhttu lámhit vai eambbogat anášedje ipmilbálvalusa ja searvegoddeservvolašvuoda dakkár báikin gos sáhttet ovdanbukit ja nannet oskku.

12.

Eatnatgeardásaš servvolašvuoha

Dan seammá gástta ja oskku vuodul lea Norgga girku dásseárvosaš servvolašvuoha mas leat dievddut ja nissonat, boarrásat ja nuorat, olbmot iešguđetlágan bearašdilis, iešguđetlágan čearddalaš gullevašvuoha ja gielalaš duogáš, iešguđetlágan seksuála iešdovdu, iešguđetlágan politihkalaš vuoddu, iešguđetlágan ruđalaš ja sosiála sadji ja iešguđetlágan doaibmannávccat. Lea aivvestassii hástalusson duohtandahkat daid beliid girku eallimis. Girkočoahkkin vuoruhii erenoamáš dehálažžan dan ahte mánát ja nuorat ohppet dovdat iežaset dievaslaš miellahttun searvegotti servvolašvuodas.

13.

Mieldeovddasvástádus ja eaktudáhtolašvuoha

Buot girkomiellahtut leat Ipmilis gohččojuvvon bálvalit mieldeolbmuid. Dát gohččun sisttisdoallá maiddá mieldeovddasvástádusa girku ovddas. Girku dárbbasa buot áhpiid ja attáldagaid mat guhtiige leat addojuvvon. Danne Norgga girku ain bargá lámhit dili vai girku miellahtut sáhttet bargat eaktudáhtolaš bargguid searvegottis. Girku áigu doarjut ja nannet sin, vai buohkat sáhttet geavahit sin áhpiid ja searaid illun servvolašvuhtii searvegottis ja báikegottis. Dan seammá dáhttu girku ávžžuhit girku miellahtuid doahhtalit Ipmila gohččuma ja árgabeaivvis leat bálvaleaddjin ruovttus ja servodagas.

14.

Bálvalusat ja virggit girkus

Ipmil lea ásahan su girkui bálvalusa sárdnidit evangeliuma ja juogadit sakramentaide rievttuid, vai ollašuvvá Ipmila áigumuš. Báhppabálvalus lea almmolaš virgi ja dasa vihahuvvojit báhpat, Bismmas lea vasedin ovddasvástádus bearráigeahččat dán virggi. Diakonat, katekehtat ja urgočuoaheaddjit lea vihahuvvon fas nuppelágan dehálaš bálvalussii searvegottis. Maiddá eará barggut searvegottis fuolahuvvojit lámhččojuvvon bálvalusaid ja virggiid bokte. Ovdamearkan namuhit girkoverdde, ja eará hálldatlaš jođihan- ja doarjjadoaimmaid. Girku bargoaddin hástalusvuohta fuola

atnit buot bargiin ja doalahit buori bargobirrasa ja hukset ovttasdoaimbama virgáibiddjon bargiid ja eaktudáhtolaš bargiid gaskii.

15.

Báhppasuohkan

Báhppasuohkan lea vuoddoorganisašuvdna Norgga girkus. Girkomiellahtut geat orrot báhppasuohkanis leat dan searvegotti miellahtut gos orrot. Ná lea ordnejuvvon vai juohke báikegottis min riikkas lea girkui lagasvuohta ja vai searvegottis lea čanastat báikkálaš servodahkii. Guluhisolbmuidsearvegoddi lea kategoriála searvegoddi dihto miellalahtuide girkus dihto guovllus.

Servodatrievdamiid dihte lea ságas Norgga girkus báikkálaš organisašuvdnii láhčit buoret heivehanmuni.

16.

Girkoviessu

Juohke báhppasuohkanis galgá leat girku gos searvegoddi doallá ipmilbálvalusaid dássedit. Boares ja ođđá girkut mitalit girku historjjá ja olbmuid muosáhusaid áiggiid čađa. Girku lea dat báiki gos evangelium dulkojuvvo ja sárdniduvvo ođđasit, sihke dáidaga bokte ja kultuvrralaš ovdanbuktimiiguin. Girkoviesuid galgá ávjat bures vai doibmet bassi viessun dán áiggi olbmuid ja vai doibmet heivvolaš deaivvadanbáikin searvegotti doaimmaide. Nu gártáge ahte olu girkuid ferte heivehit vejolaš dárbbuide. Girkut leat iešalddiset dehálaš symbolat servodagas, ja masa oallugat dovdet lagas gullelašvuođa. Ollu báikkiin leat maiddái girkogárddit dehálaččat báikkálaš girkolaš identitehtii. Girku dáhtošii ahte galgá nannejuvvot ja viidásit fievrriduvvot gullelašvuohta girkui. Dat eaktuda ahte ođđa girkut huksejuvvojit go olbmuid ássanvuogit rivdet.

17.

Girkolaš bálvalusat olbmuid vásedin eallindilálašvuođas

Olu girkomiellahtut bohtet eallimis dakkár dillái ahte eai nagat geavahit báikkálas searvegotti fáldagaid. Norgga girkui lea dehálaš fuolahit girkolaš bálvalusa ja servvolašvuođa olbmuid juohkelágan eallindilis. Dat dahkko go girkus leat militearabáhpát ja mearraolbmáidgirkut, ja go addojuvvo girkolaš bálvalus buohcevesuin, buohccesiiddain, giddagasain, ja skuvlavázziide/studenttaide. Norgga girku doarju dan vuoigatvuođa mii eará oskku- ja eallinoaidnoservodagain lea fállat sullasaš bálvalusa, ja dáhttu ovttasbargat daiguin go lea lunddolaš.

18.

Girku organisašuvdna ja stivrenhámádat

Norgga girku dálá organisašuvdna duogáš lea ovdánan guhkes áiggis, ja dal lea ráđđevuogádat huksejuvvon buohtalaga ámmátlaš virggiiguin. Dálá ortnegis doibmet dát guokte girkolaš ortnega ovttas, ja almmatge lea ámmátlaš oasis oallemuddui iešheanalášvuohta. Girku ráđđevuogádat dahkkojuvvo demokrátalaš válggaiguin ja girku miellahtut välljejit ja välljejuvvojit ráđiide.

Norgga girku bargá dan ala ahte eambbogat girku miellahtuin galggaše váldit ovddasvástádusa ja oassálastit girkolaš válggaide. Ráđdebarggut dahkkojit lagas ovttasbarggus sin gaskkas geat leat válljejuvvon áirasat, vihahuvvon virggehasat ja virgáibiddjon olbmot, geain lea ovddasvástádus vásedin bálvalusaide girkus. Nu leatge girkolaš orgánain maiddá báhpát, bismmat ja eará girkolaš virggehasat. Rádit leat girkolaš orgánat ja galget bargat girku sisdoalu vuodul ja girku gohččuma vuodul mii vuodđuduvvo oskui. Searvegodderáđdi, girku miellahtuid válljen ráđdi, lea báhppasuohkana vuodđoorgána. Rádi vuodđobargun lea duhtadit ja dikšut risttalaš eallima báhppasuohkanis. Suohkaniin dahje gielddain gos leat eambo go okta báhppasuohkan, lea oktasašráđdi mii fuolaha hálddašan- ja ekonomalaš bargguid. Girkolága mielde lea buot suohkaniin geatnegasvuohta báikkálaš girku ekonomiiiii. Searvegottit gullet proavássuohkaniidda ja bismagottiide. Ja bismmas lea bearráigeahčču. Searvegodderáđiid vuodđo ulbmilmearrádusat leat maiddá gávdnamis guovllulaš bismagodderáđiid bargguin ja Girkočoahkkimis mii lea riikkaviidosáš. Dasa lassin galget dát guokte orgána ovttaidahhtit bargguid. Girkočoahkkin lea girku alimus ovddasteaddji orgána. Girkoráđdi doaimmaha Girkočoahkkima bargguid. Girku ráđđevuogádahkii leat dađistaga ásahuvvon nuoraidráđdi, nuoraidgoddi, ja Nuoraid girkočoahkkin. Dat orgánat buktet dettolaš oaiviliid áššide maid girkolaš orgánat giedahallet. Norgga girkus lea bismmain ovttaskaslaččat ja bismačoahkkima bokte, sierra ovddasvástádus bisuhit oktasašvuoda ja ovttasdoalaheami girkus. Eandalii gullá dasa suddjet girku oktasaš girkun oskku ja dovddastusa bokte. Stádagirku olis lea girku rievttálaš vuodđu mearriduvvon vuodđolágas ja girkolágas, girku ortnegiidda ja stivrejupmái, sihke báikkálaččat, guovllulaččat ja riikaviidosáččat. Nu leatge stáda orgánain, nu movt Gonagasas (ráđđehusas/girkolaš stádarádis), Stuoradikkis ja girkodepartemeantas, stivrendoaimmat girkus. Norgga girku ortnegat lea áloáiggis rievdan ja ovdánan. Dán áiggis go servodat lea sakka rievddalmas, galget girkolaš orgánat árvvoštallojuvvot aivvestassii. Mañemus jagiid lea girku bargan vuđolaš odastemiin. Teologalaš áddejumis sáhtá girkolaš ortnega hábmet mánggaládje. Vuoddoeaktun, go árvvoštallá Norgga girku ortnega, lea ahte dálá dilis fuolahit ja vuhtiiváldit girku ja searvegotti iešvuoda ja gohččuma, ja galgá leat heivehanmunni rievddalmas dilis.

19.

Girku ja stáda

1814 vuodđolágas lei girku servoštahtton oassin stádalaš stivrenhommeis. Dađistaga lea Norgga girku ožžon iešheanalaš rievttálaš ja organisatuvrralaš iešvuoda ja buoremuddui siskkáldas ieštivrejumi. Stádagirku ortnet lea leamaš dehálaš Norgga girku sajádahkii servodagas ja nu maiddá girku ja álbmoga gaskavuhtii. Maiddá otná beavvi dáhkiduvvojit dehálaš bealit sihke girkomiellahtuide ja servodahkii go girkus ja stádas lea nana lagasvuohta. Nuppi bealis leat leamaš maiddá heajut bealit go girkus ja stádaválldis leat nu lagas báttit, vuosttažettiin unnitloguid ektui. Dat eavttut mat dalle ledje go ásahuvvui

stádagirkoortnet, leat mearkkašahtti láhkái earáhuvvan. Dál go leat eambo oskku- ja eallinoaidnosearvvit, de ii šat leat álbmot ja girku oktasaš. Go ásahuvvui parlamenttalaš demokratiija, de dat mielddisbuktá ahte gonagasa persovnnalaš girkostivrra sadjái leat lotnahuvvan eará orgánat. Daidda orgánaide addet válljejeaddjit válddi, maiddái sii geat eai leat girkomiellahtut. Boahttevaš ortnegis girku ja stáda gaskavuodas lea dehálaš eaktun dáhkidit oskkoldatfriddjavuoda, sihke Norgga girkui ja eará oskku- ja eallinoaidnoservodagaide. Go stádagirkoortnet lea bissume, de fertejit stádalaš orgánat girkolaš stivremis doaimmahit nu ahte atnet árvvus girku iešvuoda dahje identitehta ja oskkuvuodu. Dat dárbbášuvvo vai girkui lea vejolaš doaimmahit su gohččuma. Seamma ládje lea dehálaš suohkaniidda dáhkidit báikkálaš girku ekonomijja.

20.

Eaktudáhtolaš girkolaš organisašuvnnat ja institušuvnnat Buohtalagaid láhkamearriduvvon girkolaš ortnegiin, lea Norgga girkus maiddái viiddis eaktudáhtolaš bargu. Oallut searvegottiin doaimmahuvvojit barggut báikkálaš joavkkuin, servošiin ja rohkosviesuin. Institušuvnnat ja riikkaviidosas organisašuvnnat mat earret eará barget mánáid- ja nuoraidbargguid, mišuvdna, oahpahus, diakonijja, kultuvra ja vuoiñjastanbáikkít (retreat) dahket hui buori barggu min riikkas, muhto maid eará sajiin máilmmis. Dat bargu maid namuhuvvon ásahusat ja organisašuvnnat barget, buktá lassi beroštumi ja gelbbolašvuoda Norgga girkui. Nu leatge dat mávssolaš vuodđun vai girku nagada bargat dan masa girku lea gohččojuvvon. Danne lea dehálaš dánlágan bargguide lámčit buriid eavttuid bargat, vai besset bargat ovttas searvegottiiguin ja girku almmolaš ásahusaiguin vuogas vugiin.

21.

Eatnatgeardásaš árbevierut

Norgga girku oskkueallimis ja teologiijas leat eatnatgeardásaš árbevierut ja ovdanbuktinvuogit. Dat leat riggodahkan. Riikkaidgaskasaš oktavuodát ja ekumenalaš ovttasbarggu lassáneapmi, lea mañemus 10 jagis erenoamážit lassánahtán eatnatgeardásašvuoda. Iešguđetlágan árbevieruid iešvuodaide ja daid sierralágan áššiide galgá addot sadi, dan seammás go dat berrejit leat riggodahkan ja hástaleaddjin goabbat árbevrrui. Iešguđetlágan joavkkut girkus berrejit guhtet guimmiideaset atnit árvvus ja bidjat buoredáhtu guldalit nuppiid áššiid. Das galgá leat gaskaneas geatnegasvuohhta Norgga girku oahppa-vuodu vuodul. Bismmain lea sierra ovddasvástádus vuoiñjalaš hovdema ja bearráigeahču dáfus. Ja Norgga girku oahppanammagottis dahje Lærenemndas lea sierra ovddasvástádus buktit cealkámušaid oahppa-ássiin.

22.

Norgga girku ja eará girkut

Norgga girku lea doaimmalaš vugiin mielde bargame oktasaš girku ovdii ságastallamiid bokte, ovttasbargguid ja šiehtadusaid bokte eará girkuiguin, sihke

Norggas ja eará riikkain. Mañemus logi jagi lea dát bargu buktán stuora rievdadusaid girkoservviid gaskavuodaide. Norgga girku lea šiehtadan girkolaš servvolašvuoda hárrái anglikánalaš ja reformatuvrralaš girkuiguin Eurohpas. Ja maiddá metodistagirkuin Norggas. Eará girkoservviid risttalaččat leat buresboahthin searvat Norgga girku eahkedis mállásiidda ipmilbálvalusas. Norgga girku lea miellahttun earret eará Norgga risttalaš rádis, Lutherlaš máilbmelihitus, Girkuid máilmmirádis ja Eurohpalaš girkuid konferánsas. Ja girku hálida joatkit oassálastima ekumenalaš organisašuvnnain ja fierpmádagain, sihke sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš dásis.

C: ÁLBMOTGIRKU JA SERVODAT

23.

Oskkoldat- ja eallinoaidnofriddjavuohta

Norgga girku dohkkeha ja doarju oskkoldat- ja eallinoaidnofriddjavuođa vuodđo olmmošvuoigatvuohtan, sihke Norggas ja eará riikkain. Dat nanne juohke áidna olbmo vuoigatvuođa ieš mearridit gosa gullá oskkoldaga ja eallinoainnu dáfus. Nu maiddá lea friddjavuohta olggošbeakkohit iežas oskkoldat- ja eallinoainnu gažaldagaid mat gudesge leat. Girku lea garrasit vuostá juohkelágan vealahemiid dahje gierdameahttunvuodaide mat vulget oskkoldatlaš gullevašvuodas ja vissismahttojumis. Norgga girkus lea vuordámuš dasa ahte eiseváldit dohkkehit buot oskkoldat- ja eallinoaidnojoavkkuid ovttárvosažžan ja dohkkehit sin vuoigada. Girku dáhttu ieš maid bargat ovddidit gaskaneas árvvusatnima ja áddejumi iešguđetlágan oskku- ja eallinoaidnoservodagaid gaska. Go Norgga girku lea eanetloguálbmoga girku, de lea girkus erenoamáš ovddasvástádus dan bargat, dainnago girku ii leat áloáiggis fuolahan dan ovddasvástádusa doaimmastis.

24.

Norgga girku eanetlohkogirkun

Norgga otná servodat dovdojuvvo das go lassána oskkoldatlaš ja eallinoaidno eatnatgeardásašvuohta. Leat ain eanas olbmot álbmogis Norgga girku miellahtut. Risttalaš osku ja árbevierru vuhtto olbmuid eallimis sihke árgabeaivvis ja ávvudemiin. Dan oaidnit earret eará go nu oallugat servet gástii, konfirmašuvdnii, vihaheapmái ja hávdádeapmái girkus. Norgga girku áigu ain fállat girkolaš doaluid go dehálaš dáhpáhusat leat báikegottiin dahje olbmuid eallimis.

Beroškeahttá gaskavuodas mii ortnejuvvoš girku ja stáda gaskkas, de goittotge dáhttu Norgga girku bargat vai ain galgá sáhttit leat girkun masa oassálastet juohkelagan olbmot ja iešguđet agiin.

25.

Girku, kultuvrra, árvvuid ja árbevieruid hálddašeaddji Norgga girkus leat historjjálaš ruohttasat dasa ahte hálddašit kultuvrra ja servodateallima árbevieruid ja árvvuid. Sihke báikkálaččat ja riikkadásis leat girkolaš árbevierut ja seremonijat mávssolaččat mánggalágan oktavuodain. Norgga girku hálddus leat oallut girkoviesut mat mearkkašit olu historjjálaččat ja kultuvrralaččat. Dán barggu dáhttu Norgga girku fuolahit oamedovddolaččat ovttasráđiid almmolaš eiseváldiiguin. Dan seammás hálida girku leat miehtemielalaš hutkalmasvuhtii ja bargat veahkkinn vai árbevierut ja kultuvrralaš ovdanbuktinvuogit ođasmahttojuvvojit. Risttalašvuolta ii goittotge leat dušše Norgga girku ja eará girkoservodagaid hálddus norgalaš servodagas. Duhát jagis lea evangelium čiekŋalit ja bastevaččat sajáiduvvan olbmuid ja servodaga jurddašeapmái. Otná servodagas vuhtto dat olmmošoainnus ja das movt olmmoš ádde duohtamáilmmi. Nu maiddái vuhtto das movt vahkuid ja jagi mielde eallit árgabeivviid ja basiid.

26.

Girku lahkaorrun álbmoteallimis Norgga girkus álbmotgirkun lea oktiičanastat oktasaš eallinvásáhusaide servodagas. Ja dasto bargojuvvoge girkolaš meanuid bokte, ipmilbálvalusain, ja eará doaimmaiguin suokkardallat olbmoeallima buot eatnatgeardásašvuodas. Norgga girku hálida álbmotgirkun ain doallat lagasvuoda báikegottiiguin juohke sajis. Girku áigu su doaimmainis Leahket searvvis báikkálaš servodaga eallimis ja dáhpáhusain. Ja hálida maiddái ahte risttalaš osku ja eallindoaladupmi galggašii báidnit sihke beaivválaš eallima ja allabasiid doallama.

27.

Girku ja čearddalašvuolta

Go Norgga girku gohčoduvvo álbmotgirkun, de ii galgga áddejuvvo dego aktoráđđejeaddjin ja olggušteaddjin vugiinisguin. ”Álbmot” ja ”girku” ii sisttisdoala dan seamma. Dat ahte gullat Norgga girkui ii leat eaktun Leahket ollesárvosaš miellahtun norgalaš servodagas. Norgga girku rolla álbmotgirkun ii maiddái galgga ipmirduvvot nu gáržžet ahte dat gulašii duššefal norggalašvuhtii čearddalašáddejumis. Norgga girku dovddasta iežas leat historjjálaččat oassálastán čearddalaš deaddimis ja assimileremis, vuosttažettiin sápmelaččaid, kveanaid ja romaniálbmoga vuostái. Norgga girku dáhttu duođaštit buot čearddalašjoavkkuid vuoigatvuoda seailuhit ja ovddidit iežaset iešvuoda ja máhcahit fas dan maid sii leat manahan sihke servodagas ja girkus. Sápmelaččaid dáfus lea čovdojuvvon dan lánká ahte earret eará ásahuvvui Sámi girkoráđdi, vai sáhttit nannet sámi girkoeallima. Go norgalaš servodahkii sisafárrejit vieris olbmot, de hálida Norgga girku Leahket girkun doppe gos olbmot sajáiduvvet, geahčakeahhtá čearddalaš ja gielalaš duogáza.

28.

Girku ja servodaga árvovuodđu

Beroškeahttä gaskavuodas mii boahhte áiggis ortnejuvvoš girku ja stáda gaskkas, de goittotge dáhttu Norgga girku bargat vai risttalaš árvvut ain galget leat dehálaš oassin servodaga árvovuodus. Etihkalaš ráđdeaddimiin ja diakonijain, dáhttu girku erenoamážit doalahit olbmoheakka rihkumeahttunvuoda ja árvvolašvuoda, ovddidit vuoiggalašvuoda ekonomijjas ja servodateallimis, ovddidit árvvuid mat suddjejit náitusdili ja bearraša, ovddidit ráfi ja soabahusa, ja doarrut sivdnádusa gáhttema ovdii. Dat maid girku sárdnida, sisttisoallá osiid mat sihke nannejit ja hástalit servodaga ja dan kultuvrra. Dálá dilálasvuodain risttalaš sága sisdoallu hástala dahje vuorjá muhtin beliid golahusservodaga ovdagovain ja eallinvugiin. Dainna lágiin ovddasta girku vuostekultuvrra servodagas. Bargadettiin etihkalas ja morálalaš gažaldagaiguin, lea dehálaš gulahallat siskkáldasat girkus ja maddái hukset bargoguimmiid earáid gaskkas kultur- ja servodateallimis. Dan seammás go girkus lea kultur- ja servodatcuiggodeaddji rolla, de dáhttu girku maid ieš gohcevaččat guldalit moaitagiid ja cuiggodusaidda das movt girku fuolaha iežas gohččuma.

29.

Girku ovddasvástádus riikkaidgaskasaš oinnoldagas

Norgga girku lea riikkaidgaskasaš servvolašvuodas oassin. Dasto ii leatge girku gohččun ja geatnegasvuolta ráddjejuvvon duššefal iežamet riikii.

Riikkaidgaskasaš mišuvnnain, diakonijain ja ráfibargguin, solidaritehtas ja

olmmošvuoigatvuodaiguin bargá girku lagas ovttasbarggus girkuiguin ja

organisašuvnnaiguin geaiguin lea šihattojuvvon ovttasbargu. Nu lea girku mielde

áittardeame oktasaš risttalaš gohččuma maddái olggobeali Norgga riikarájiid.

Dan seammás vuostáiváldá girku ja servodateallin dehálaš doarjaga ja

oinnoldagaid máilmmiviidosas girkus.